

אין בין המודר פרק רביעי נדרים

א [נראה מיותר:] ב [מלאן
שיך לעל סוף העמוד,
ג [ניתן י"ב:] ד [ע"כ
שיך לעמוד הקודם],
ה [מלאן חזר לרש
העמוד:] ו [דף מ"ב:]
ז [דף מ"ג:]

הגהות הב"ח

א) חז"ל כדכתיב שמעון
ב) אלקים י"ב סוף
ג) מנ ע"ב: (ה) רש"י
ד) אפילו עומד נמי
ה) א) ד"ה ואין טולין
שכר על העמידה וכו'
שם המבקר מודר היה
שכרו ומהטעם: (ו) ד"ה
על העמידה וכו' דך
הוא המבקר ככל מקום:
(ז) ד"ה ואינני אמת
ה"ל ע"ס ד"ה גזירה וכו'
הכא נמי גזירה שמה ישא
וכי אבז דלכיל שהיה תמן
אע"ג דקאי אבז הכא
ללא אכל לא שהה תמן
וקאי לא מצאחי יותר
מזה הלשון ודורו לפרו
אחר למתנותא לכוון
ומיות משום הכי ומיות
אמר ליה מתחם: (ח) ד"ה
אפי' עומד נמי דהא:
(ט) ד"ה מאי פסקא וכו' על
העמידה ה"ל ודאי מ"ה
מ"ה גזירה שמה ומיות
חסר כאן שהרי עומד
ואוכל נמחק: (י) בא"ד
דליו הסם לא גורין
בעמידה אלא משום
שהרי עומד ואוכל
אכל הסם דלא עמיא:
(יא) ד"ה לעולם ששכר
חולה אקריים על המבקר
והכי מותר בעמידה לכוון
ומיות וכאין טולין שכר
הא אפשר בעמידה מבקר
בעמידה דמהא לא אדריה
שאין נוטלין שכר על
העמידה אכל בישיבה
העמידה ה"ל: (יב) ד"ה
חלה בנו של מדרין וכו'
בנו ה"ל ודאי מ"ה
שפיר. היינו:

במאי עסקינן. נכנס לבקר: אפילו יושב נמי. יהא מותר שהרי נכסי חולה אין אקורין על המבקר ומותר ליהנות משלו: אי בשנכסי כו'. ולהכי אינו יושב בישיבה שלא יהנה משלו: אפי' עומד. לא. להנאה היא לו שנהנה: ובמקום שנטולין שכר על הישיבה. שכר שהולך לבקר את החולה ויושב עמו לזוומא ומשכירין אותו: ואין נוטלין. על העמידה. ולהכי אינו יושב שאם היה יושב שם המבקר בחנם מותר היה לו שכרו ומהנהו אם לא יטול שכר אכל עומד החולה ואין נוטלין שכר על העמידה מותר: מאי פסקא. דעל זה נוטלין שכר ולא על זה: על העמידה לא צני למשקל. דעראי הוא דך הוא (ו) בכל מקום ולהכי עומד אכל לא יושב דכיון דליכא שכר [על העמידה] לא מהני ליה כלל: ואינני אמת. לעולם בשנכסי מבקר אקורין על החולה ואפילו במקום שאין נוטלין שכר על הישיבה. ודקאמרת אפי' יושב נמי כדקאמר רבי שמעון בן אלעאי לקמן (דף מ"ג): לענין שביעית (ז): גזירה שמה ישא בעמידה הכא נמי שמה ישא בישיבה. ושהיה הישיבה ודאי הנאה היא לחולה ולהכי לא יושב עמו. ואי קשיא אפילו עומד נמי לא גזירה שמה ישא בעמידה הא לא קשיא דהתם כיון דאכל מפירי דשדה איכא למימר דלמא אבז דלכיל שהיה תמן אע"ג דקאי והכא דלא אכל משום הכי קאי: (לא מלאחי יותר מזה הלשון וזהו אמר ליה): (ח) למתנותא. לעבודתו. והואיל וק"ל יכול הרב לומר לעבד עשה עמי ואינו זך אינה הנאה למודר אם זה מפרנס עבדיו: לפטומא עבידא. דטוריה לשמיטה וטמאה לעבד כובדים: המודר הנאה מהבירו נכנס לבקר עומד אכל לא יושב. כדמפרש לקמן: (ט) אפילו יושב נמי. להוי דהא מבקר מותר בנכסי חולה: אפילו עומד. (י) דהא אסור דרביסת הרגל: לעולם בשנכסי מבקר אסורין על החולה. ומשום הכי עומד אכל לא יושב כדמפרש בגמרא: במקום שנטולין שכר על הישיבה. דהיושב לפני החולה משכר פורתא משום דקעביד ליה לזוומא בעלמא והלכך בישיבה אסור משום דהא מהני ליה ההוא אגרא דתיבז לאיניש אחרינא דתיבז קמיה: דלא בעמיה דמותר. משום דלא קמיה ליה ולא מידי דהא לא עביד למיבז אגרא אעמידה: מאי פסקא. הא קמ"ל אע"ג דאיכא דכותא שנטולין שכר על הישיבה נוטלין אכל לא על העמידה (ו). והיינו טעמא דבעמידה מותר אכל לא בישיבה כדאמר ר"ש בן אלעאי בשליה פירקין (ג) שביעית: (ס"ב) שהרי עומד ואוכל. גזירה שמה ישא בישיבה מרובה והוי הגת חולה. וא"ת נגזור בעמידה כי היכי דגורין התם בעמידה הא לא קשה דליו התם (ט) גזרי' בעמידה אכל הכא דלא מטיא ליה הנאה בעמידה ליכא למיגור שמה ירבה בעמידה אכל לא בישיבה שנוא ליה ליהש גזירה שמה ישא בישיבה: לעולם בשנכסי חולה אסורין על המבקר. (י) וכשאין נוטלין שכר על העמידה ולהכי מותר בעמידה דהא לאו מן חיותיה נדר כדאמר לקמן כל המבקר את החולה גורם לו שיחיה והכי מותר: הא אפשר בעמידה. מבקר בעמידה דמהא לא אדריה (י) אכל בישיבה אדריה: תלה הוא. המדיר מותר לבקר: חלה בנו. (יא) מודר שואלו בשוק על עסקי בנו: היינו דשני בין הוא לבנו. דאילו בשחלה הוא מותר ליכנס לשם דהא לא אדריה מן חיותיה אכל כשחלה בנו אינו נכנס לבקר דהא ליכא חיותא דמדיר: אלא לשמואל דאמר כו' מאי שנה הוא. דמותר מ"ש בנו דאסור לא בעמידה ליכא הנאה כלל אלא ודאי בנכסי חולה אסורין על המבקר מיירי וכדעולא וקשיא לשמואל: אמר לך שמואל כו' וברייתא. מודיעא דהכי הוא כדמוקי לה עולא בשנכסי חולה אסורין על המבקר מיהו צהא פליגנא עליה דאיהו מוקי לה בעומד אכל לא ציושב דהא אפשר בעמידה ואנא חמינא דברייתא אפי' יושב שפיר דמי דאמר דלא אדריה מן חיותיה ל"ש עומד ול"ש יושב ודיקא נמי מדקתני סתמא חלה הוא נכנס לבקר אפי' יושב: בשנכסי מבקר אסורין על החולה:

במאי עסקינן אי בשנכסי מבקר אסורין על חולה אפילו יושב נמי אי בשנכסי חולה אסורין על המבקר אפי' עומד נמי לא אמר שמואל "לעולם בשנכסי מבקר אסורין על החולה ובמקום שנטולין שכר על הישיבה ואין נוטלין שכר על העמידה מאי פסקא הא קא משמע לן דאף במקום שנטולין שכר על הישיבה בעי למשקל על העמידה לא בעי למשקל ואיבעית אימא (ה) כדרבי שמעון בן אלעאי גזירה שמה ישא בעמידה הכא נמי גזירה שמה ישא בישיבה עולא אמר לעולם בשנכסי חולה אסורין על המבקר וכגון דלא אדריה מן חיותיה אי הכי אפילו יושב נמי הא אפשר בעמידה מיתבי חלה הוא נכנס לבקר חלה בנו שואלו בשוק בשלמא לעולא דאמר בשנכסי חולה אסורין על המבקר וכגון דלא אדריה מן חיותיה שפיר אלא לשמואל דאמר בשנכסי מבקר אסורין על החולה מאי שנא הוא ומאי שנא בנו אמר לך מתניתין בשנכסי מבקר אסורין על החולה ברייתא בשנכסי חולה אסורין על המבקר מאי פסקא אמר רבא (ו) (אמר) שמואל מתניתין

אי בשנכסי מבקר אסורין על החולה אפילו יושב נמי. דעומד מאי טעמא שרית ליה משום המבקר מנזה דנפשיה עביד ויהי דחולה מתהני ממילא שרי וכיון שכן אפילו יושב נמי אית לך למישרי מהאי טעמא: ואי בשנכסי חולה אסורין על המבקר אפילו עומד לא. שהרי נהנה דרביסת הרגל ומשום מנזה לית ליה לאתהניו מאיסורא: דאפי' במקום שנטולין שכר על הישיבה וכו'. נ"ל דה"פ דליכא דוכתי שחממירו על ענמן שלא לטול שכר אפי' מישיבה אע"פ שהא מותר משום דמלות ביקור די לה בעמידה ואפ"ה כדי שלא יבא לטול שכר על העמידה חממירו על ענמן שלא לטול שכר אף על הישיבה ובזאתן מקומות בין עומד בין יושב שרי דישיבה נמי לדדהו מנזה אלא אפי' במקום שאין מחממירין על ענמן ומש"ה על העמידה לא שרי להו למשקל ומש"ה על פסיק תנא ומני נכנס לבקר עומד ככולהו דוכתי דמנזה קעביד ואיך ממילא מתהני אכל לא יושב ככולהו דוכתי דמקום שאין מחממירין על ענמן בישיבה ליכא מנזה ונמנא חולה חייב בשכרו וכשאינו נוטל ממנו כלום מנלא מהנהו: ואי צעית אימא כדאמר ר' שמעון בן אלעאי. לקמן בפירקין (דף מ"ג): וה"ק דינא דמתניתין ככולהו דוכתי אימיה ואפילו במקום שאין נוטלין שכר לא על העמידה ולא על הישיבה ויהי דזההוא דוכתי מדינא בין עומד בין יושב שרי אפי' הכי גורין שמה ישא בישיבה יותר מכדי הגורך וצכי האי גוונא ככולהו דוכתי לית

להו למעבד הכי בלא אגרא אכל בעמידה לא גורין שמה ישא דכיון שאתה מנריכו לעמוד אית ליה היכירא משא"כ בהיא"כ דהיא"כ בן אלעאי כמו שנפרש עלה דהיא"כ בס"ד: עולא אמר לעולם בשנכסי חולה אסורין על המבקר. וכו"ת א"כ אפי' עומד ליתסר משום דלא אדריה מן חיותיה כלומר דמסתמא חולה כי אדריה למבקר לא אדריה במילתא דלירכא ליה כי הכא שהחולה נהנה ממנו בציקורו. ואיכא נכסי דגרסי ובגון דלא אדריה מן חיותיה ולכן נסחא נמי לאו דבעי דאמר הכי בפירוש אלא דסתמא דמילתיה הכי איתא והכי מוכחא הך מיתבי דמיתבי בסמוך: מישיב חלה הוא נכנס לבקר כו'. היינו דשני בין הוא לבנו דחלה הוא נכנס לבקר משום דמסתמא מן חיותיה לא אדריה וחלה בנו שואלו בשוק אכל אינו מותר ליכנס לביתו דאפשר דאפילו מן חיותיה דבריה אדריה. והא מוכחא דכי אמרין מן חיותיה לא אדריה מסתמא הוא דאמר הכי אף על גב דלא פריש דאי צעין דפריש אכתי קשיא לעולא מ"ש הוא ומ"ש בנו אי פריש בתרווייהו שרי ואי לא פריש בתרווייהו אסור אלא ודאי דסתמא עסקינן וסתם הוי כמפרש לגבי ידיה אכל לא לגבי דבריה: אלא לשמואל דאמר בשנכסי מבקר אסורין על החולה מ"ש הוא ומ"ש בנו. כלומר דאדרבה צנו שרי טפי שאינו מודר ומי מודר נמי מצנו מ"ש הוא ומ"ש בנו בתרווייהו אית לן למימר נכנס לבקר עומד: אמר לך. שמואל אין ודאי דברייתא מתוקמא בשנכסי חולה אסורין על המבקר דמודיעא בטעמא דידך דמסתמא מחיותיה לא אדריה ואמינא נמי טפי מינך דאפילו מישיבה לא אדריה ומשום הכי לא מצינא לאוקמי מתניתין כדמוקמית לה דהיינו בנכסי חולה אסורין על המבקר דא"ה אפי' יושב נמי שרי דישיבה נמי דמבקר חיותיה דחולה הוא ולא אדריה: ולענין הלכה קיימא לן כשמואל דכיון דרבא מפרש מילתיה ואמר דמתני' דיקא ליה הכי הלכתא כותיה הלכך בשנכסי חולה אסורין על

ל"א א מ"י פ"ו מהל'
נדרים ה"ל ח סג
לאין רבנן טו"ע י"ד ס"י
רבה ספ"ק ד:

תוספות

אפי' עומד. דקא
ממתי מדרסת
הרגל: במקום שנטולין
שכר על הישיבה. לך
אסור לבקר בחנם אכל
בעמידה לאין טולין שכר
עליה מותר בחנם למנזה
קעביד: על העמידה לא
בעי למשקל. כיון דמנזה
הוא ויש לו לעשות בחנם.
על הישיבה בעי למשקל
ואסור לעשות לו בחנם:
דלא אדריה מחיותיה.
כלומר היינו טעמא דעומד
על דלדריה מן חיותיה
לא היה דעמו לאסור
עליו חיותו ללא כאן כשציל
חיותו לבקר: אפ"ה
בפירוש. והלכך בישיבה
לא הוי חיותא שאפשר
למבקר להיות בעמידה:
חלה בנו שואלו בשוק.
לאסור לכנס בחימו וכיון
שדלדריה וכו' דברייתא
מתפרשת כפי' דמתני':
בשלבא לעולא ניהא.
דכרי לבקר הוא ולגנא
אסור לחיותיה דבנו אדריה
אלא לשמואל כי היכי
דלאפיו שרי בעמידה
ה"י בנו מותר בעמידה:
בפירוש. הריבז ודמתני'
בשנכסי מבקר אסור
וברייתא כשחלה אסור הוי
ליה לטעם התנא דברייתא
בענין דלמתימין:

פירוש הרא"ש

אפי' יושב נמי. דהנחת
כבוד לא חשיבא הנאה
לאוסרה על החולה למנזה
קא עביד חולה הנאה
מדרסת הרגל אף על פי
שלא נכנס להנאמו אלא
לגורך חולה ואין הנאה
דריסה שלו אפי' דבר
חיותו הוא לאסור דריסה
מ"ה: ובמקום שנטולין שכר
על הישיבה. והוא עושה
בחנם ומתול לו השכר
ומהטעם: על העמידה
לא בעי למשקל. דנראה
ממנו מלות ביקור ועל
(י"ד) הישיבה הוא דבעי
למשקל כי נוטל שכר עתה
ובטול מלאמתו: איבעית
אימא גזירה שמה ישא
בישיבה. ובשנכסי מבקר
אסורין על החולה ואין
נוטלין שכר לא על הישיבה
ולא על העמידה וחס
ישא בישיבה איכא הנאה
מרובה לחולה וצריך לתן
שכר למי ששיהא אלא כל
ק: בשנכסי חולה אסורין
על המבקר ולא אדריה
מחיותיה. ולא היה דעמו
שחיותו מליה צו דהיינו
ביקר חולה כי החולה
נהנה מכל אדם המבקר
אכל שאר מי נפש כגון
אפילה ושמיה אינו יכול
לקבל ממנו: היינו דשאני
בין הוא לבנו. דמתניתין
אדריה: מ"ש הוא וב"ש
בנו. למה לא יבקר מעומד הא מנזה קעביד וגם אין הנאה אסורה על החולה: מאי פסקא. שדך דברייתא לטעם בענין זה: